

Veileder for vurdering av kvalitet i læremidler i alle fag

Denne veilederen er laget på grunnlag av forskningsbasert kunnskap om hva som er gode læremidler. Læremidler er definert som alle trykte og digitale element som er utviklet for bruk i opplæringen, som skal brukes jevnlig i opplæringen og som dekker vesentlige deler av læreplanen i faget, jf. opplæringsloven, § 15-3, 1. ledd.

Hensikten med å benytte veilederen er å vurdere kvaliteten i de læremidlene dere bruker i dag eller læremidler dere vurderer å ta i bruk. Etter å ha samlet egne erfaringer om kvaliteten i læremidlene, kan det bli lettere å avgjøre hvilke læremidler som bør benyttes til hva.

Vi anbefaler at du gjør din vurdering som en del av et kollektivt arbeid sammen med kollegaer i ditt profesjonsfellesskap. Dette kan gjøres ved at det etableres en prosess av skoleeier/skoleleder, der lærerne først inviteres til å gjøre en individuell utfylling av veilederen. Dette bør så følges opp med drøfting av den samlede vurderingen i profesjonsfellesskapet.

For mer informasjon om gjennomføring av vurdering av læremidler, se <https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/laremidler/kvalitetskriterier-for-laremidler/veiledere-for-kvalitet-i-laremidler/#a163172>.

Bruk gjerne veilederen til å vurdere både trykte og digitale læremidler. Denne veilederen inneholder i utgangspunktet 18 påstander om god kvalitet fra Utdanningsdirektoratet. Merk at den som inviterer har mulighet til å fjerne og legge til innhold når dette skjemaet tas i bruk lokalt.

Informasjon om personvern og behandlingsansvar

Den som vil motta vurderingene av læremidlene er den som inviterte til vurderingen, men vurderingene vil kunne deles internt i virksomheten med de som har tjenstlig behov for opplysningene. Utdanningsdirektoratet mottar ikke svarene dine. Skoleeier er behandlingsansvarlig for de personopplysningene som samles inn. Skoleeier kan samle inn opplysninger om læreres vurdering av kvalitet i læremidler, med hjemmel i personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav e, med opplæringsloven § 17-12 andre og tredje ledd som supplerende rettsgrunnlag.

Kontakt skoleeier, eller skoleeiers personvernombud, hvis du har spørsmål. Hvis du ønsker å utøve dine rettigheter etter personvernforordningen, som innsyn i personopplysninger lagret om deg eller hvis du ønsker å rette noe lagret om deg, kontakt skoleeier eller personvernombudet. Hvis du ønsker å klage på behandlingen av personopplysninger, kan du kontakte Datatilsynet. Pass på at du ikke skriver inn unødvendige personopplysninger.

Del 1: Informasjon som avsender må fylle ut før skjemaet sendes ut

For avsender: Vennligst fyll inn feltene om læremiddelet og behandling av personopplysninger før du sender ut skjemaet til respondenter.

- **Hvilket læremiddel skal vurderes?** ([Legg til din informasjon her](#))
- **Navn på den som sender ut invitasjonen:** ([Legg til din informasjon her](#))
- **Kontaktinformasjon til skoleeier og evt. personvernombud:** ([Legg til din informasjon her](#))
- **Hvor lenge lagres vurderingene?** ([Legg til din informasjon her](#))
Eventuelt beskriv kriterier som avgjør lagringstiden, eller henvis til relevant informasjon på nettsider eller liknende. Informer om eventuelle planer om behandling i land utenfor EØS.
- **Hvilken leverandør har læremiddelet?** ([Legg til din informasjon her](#))
- **Velg skolenivå:** ([Legg til din informasjon her](#))
- **Velg eventuelt utdanningsprogram:** ([Legg til din informasjon her](#))
Gjelder bare videregående skole
- **Velg eventuelt programområde:** ([Legg til din informasjon her](#))
Gjelder bare videregående skole
- **Hvilken læreplan skal læremiddelet vurderes opp mot?** ([Legg til din informasjon her](#))
Du kan finne læreplaner på Utdanningsdirektoratet sin nettside:
<https://sokeresultat.udir.no/finn-lareplan.html> .

Del 2: Påstander som skal besvares av respondenter

De resterende spørsmålene er påstander knyttet til kvalitet i læremidler. Disse fylles ut av respondentene som blir invitert til å vurdere læremidler eller som gjør dette på individuell basis.

1. Design/utforming

Påstander i denne kategorien er knyttet til hvordan innholdet i læremiddelet er utformet for å gi best mulig læring for eleven.

Her er både form og funksjon involvert i påstandene. Kategorien inkluderer dessuten vurdering av hvordan innholdet er strukturert, samt muligheten for å finne fram i læremiddelet på en effektiv måte.

1.1. Læremiddelet oppleves som engasjerende for elevene i målgruppen.

For å vurdere denne påstanden kan læremiddelet prøves ut sammen med elevene i målgruppen. Læremidler som engasjerer elevene, skaper motivasjon og lærelyst.

Eksempel på kjennetegn:

Læremidler som engasjerer elevene,

- har innhold som elevene kjenner seg igjen i
- er dagsaktuelle
- er lette å bruke
- tilbyr interaktivitet i eller utenfor læremiddelet
- har variasjon
- har en tiltalende visuell utforming

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

1.2. Læremiddelet er oversiktlig og intuitivt å bruke for elever og lærere.

Et læremiddel som er oversiktlig, gjør det lett for elever og lærere å finne ønsket fagstoff og aktivitet på en effektiv og hensiktsmessig måte.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- har god meny eller innholdsfortegnelse som gjør det enkelt å finne fram i læremiddelet
- har en logisk og god struktur som gir veiledning om framdrift og innramming av elevenes arbeid
- har begrepsforklaringer og/eller ordbok
- har god forklaring på hvordan de ulike elementene skal forstås og brukes
- har universell utforming i henhold til gjeldende krav
- har gode søkemuligheter (digitale læremidler)
- har bokmerkefunksjonalitet (digitale læremidler)
- har mulighet til å eksportere innhold til for eksempel Word-, Excel- eller PDF-filer

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

1.3. Læremiddelet bruker et språk som er tilpasset fagets terminologi og elevene i målgruppen.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- har gode forklaringer på faglige begreper
- har formuleringer som bygger bro mellom dagligspråk og fagspråk
- har språk som er tilpasset elevenes alder og behov
- har språk som i størst mulig grad kan forstås av flerspråklige elever og elever med behov for særskilt tilrettelegging
- har mulighet for at elever og lærere kan gjøre egne valg i læremiddelet som støtter språkforståelsen (digitale læremidler)

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

1.4. Læremiddelet har multimodalitet som sammen støtter læring.

At læremiddelet benytter flere kommunikasjonsuttrykk samtidig (for eksempel tekst, bilde, lyd, animasjon eller film), omtales som **multimodalitet**. Det multimodale innholdet støtter læring når de ulike kommunikasjonsuttrykkene er tilpasset målgruppen, og utfyller og forsterker hverandre.

Eksempel på kjennetegn:

- Læremiddelet kombinerer tekst, bilde, lyd, animasjon eller film.
- Trykte læremidler har lyd, animasjon og film som ressurs som er tilgjengelig utenfor læremiddelet.

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2. Pedagogisk og didaktisk kvalitet

Påstander i denne kategorien er knyttet fagpedagogisk og fagdidaktisk forskning om hva opplæringen i faget bør inneholde, og hvordan den bør gjennomføres. Kunnskap fra forskning om læremidler er også reflektert her.

Siden LK2020 har føringer for hva opplæringen skal inneholde, samt grunnleggende verdier og prinsipper for hvordan opplæringen skal gjennomføres, grenser påstandene i denne kategorien i flere tilfeller til kategorien bruk av læreplanverket.

2.1. Læremiddelet støtter lærerens arbeid med tilpasset opplæring.

Læremiddelet tilbyr variasjon i innhold som gir elever og lærere mulighet til å gjøre valg som støtter elevenes behov for tilpasning. Flerspråklige elever og elever med særskilt behov for tilrettelegging bør i størst mulig grad kunne bruke samme læremiddel som resten av elevgruppen. Læremiddelet kan utformes fleksibelt, og digitale læremidler kan med fordel ha tilgang til digitale funksjoner som kan aktiveres etter behov.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- har flere innganger til det faglige stoffet
- har auditiv og/eller visuell støtte
- har begrepsforklaringer og/eller ordbok
- har aktiviteter som kan løses uavhengig av elevenes forutsetninger eller faglige nivå
- har alternative aktiviteter
- har mulighet for at elevene kan svare på aktiviteter på ulike måter (for eksempel med tekst, lydfil, film og så videre)

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2.2. Læremiddelet har rikt og variert innhold.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- har bredde og ulike vinklinger i innholdet
- har mulighet for at elevene kan bruke flere sanser
- har fysiske og praktiske aktiviteter
- har bruk av praktisk-estetiske arbeidsmåter

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2.3. Læremiddelet legger til rette for at elevene skal lære å lære.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet gir elevene mulighet til

- å prøve ut og bruke ulike arbeidsmåter
- å prøve ut og bruke ulike læringsstrategier og metoder
- å benytte de grunnleggende ferdighetene i læringsarbeidet
- å reflektere over egen læreprosess
- å erfare hva som fungerer best i egen læring

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2.4. Læremiddelet støtter elevene i å utvikle kritisk tenkning og etisk bevissthet.

Læremiddelet inviterer elevene til å innta en kritisk og aktiv rolle til fagstoffet og til ressurser eller informasjon utenfor læremiddelet. Læremiddelet støtter samtidig balansen mellom respekt for etablert viten og den utforskende og kreative tenkningen som kreves for å utvikle ny kunnskap. Å jobbe med kritisk tenkning og etisk bevissthet bidrar til at elevene utvikler god dømmekraft.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet ber elevene om

- å tenke selv
- å søke kunnskap
- å reflektere
- å vurdere
- å veie ulike hensyn mot hverandre i konkrete problemstillinger
- å bruke vitenskapelig metode
- å tenke over hva de deler om seg selv og andre digitalt
- å tenke over hva som er akseptable handlinger digitalt
- å stille spørsmål til informasjon de finner digitalt

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2.5. Læremiddelet inviterer elevene til utforsking i læringsarbeidet.

Aktivitetene i læremiddelet er sentrale for utforsking.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet ber elevene om

- å observere
- å stille spørsmål
- å eksperimentere med forskjellige metoder, framgangsmåter og løsninger
- å gjøre fysiske og praktiske aktiviteter
- å bruke kjente situasjoner og konkrete fra hverdagen på skolen, i hjemmet og i fritiden

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

2.6. Læremiddelet legger til rette for samhandling i eller utenfor læremiddelet.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet har aktiviteter som inviterer til

- samtale
- samarbeid
- samskaping

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3. Bruk av læreplanverket

Påstander i denne kategorien er direkte knyttet til føringene i LK2020, overordnet del samt læreplanene for fagene.

LK2020 inneholder både føringer for hva opplæringen skal inneholde, og grunnleggende verdier og prinsipper for hvordan opplæringen skal gjennomføres.

Påstandene i denne kategorien grenser derfor i flere tilfeller til kategorien pedagogisk og didaktisk kvalitet.

3.1. Læremiddelet fremmer inkludering og mangfold.

Innhold som representerer mangfold, bidrar til at alle elever kan kjenne seg igjen i læremiddelet og dermed opplever å bli inkludert i fellesskapet. Innholdet støtter elevene i å respektere ulikhet og i å forstå at alle har en plass i fellesskapet.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet fremmer inkludering og mangfold

- gjennom tekst
- gjennom visuelle og auditive elementer (for eksempel lyd, bilder, animasjoner eller film)
- gjennom framstilling av variasjon i språk, kultur, erfaring, sosial bakgrunn og funksjonsevne som en ressurs for fellesskapet

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.2. Læremiddelet bidrar til at elevene får innsikt i det samiske urfolkets historie, kultur, språk, samfunnsliv og rettigheter.

Noen fag har eksplisitte krav til samisk innhold som framkommer i teksten om faget i læreplanen. Læremidler i alle fag kan også ha fagstoff og aktiviteter som inkluderer samiske perspektiver. Læremiddelet kan bidra til at elevene får kunnskap om den samiske kulturarven, om de tre likeverdige samiske språkene sør-, lule- og nordsamisk og om mangfold og variasjon innenfor samisk kultur og samfunnsliv.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet gir innsikt i samiske perspektiver

- gjennom tekst
- gjennom visuelle og auditive elementer (for eksempel lyd, bilder, animasjoner eller film)

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.3. Læremiddelet ivaretar fagets relevans og sentrale verdier.

Se teksten i læreplanen for faget der fagets relevans og sentrale verdier er beskrevet.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- hjelper elevene til å forstå hvorfor de skal lære i faget
- knytter innhold i faget til arbeidslivs- og samfunnslivsperspektiv
- presenterer oppdatert faglig kunnskap i tråd med sentrale verdier i faget

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.4. Læremiddelet gir mulighet til å arbeide med kjerneelementene i faget.

Se teksten i læreplanen for faget der fagets kjerneelementer er beskrevet.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet synliggjør de/den mest sentrale

- fagbegrepene/fagterminologien
- kunnskapsområdene
- tenkemåtene
- metodene/arbeidsmåtene
- uttrykksformene

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.5. Læremiddelet legger til rette for å se sammenhenger i opplæringen.

Sammenhenger i opplæringen innebærer at elevene ser sammenhenger innenfor hvert fag og mellom fagene. Å jobbe med dybdelæring bidrar til at elevene ser sammenhenger. Vi definerer **dybdelæring** som det å gradvis utvikle kunnskap og varig forståelse av begreper, metoder og sammenhenger i fag og mellom fagområder. Det innebærer at vi reflekterer over egen læring og bruker det vi har lært på ulike måter i kjente og ukjente situasjoner, alene eller sammen med andre.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet har

- aktiviteter som legger til rette for dybdelæring
- innhold som er knyttet til de tverrfaglige temaene som faget skal ivareta - se teksten i læreplanen for faget der fagets tverrfaglige temaer er beskrevet

Se teksten i læreplanen for faget: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvis enig
- ☐ Delvis uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.6. Læremiddelet legger til rette for at elevene får utvikle og bruke grunnleggende ferdigheter i faget.

Se teksten i læreplanen for faget der grunnleggende ferdigheter er beskrevet.

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/>

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet har

- aktiviteter der elevene bruker grunnleggende ferdigheter som redskap for å lære i faget
- innhold som bidrar til at elevene kan utvikle grunnleggende ferdigheter med utgangspunkt i faget og på fagets premisser

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.7. Læremiddelet har god progresjon i tråd med kompetansemålene i faget.

Kompetanse er å kunne tilegne seg og anvende kunnskaper og ferdigheter til å mestre utfordringer og løse oppgaver i kjente og ukjente sammenhenger og situasjoner. Kompetanse innebærer forståelse og evne til refleksjon og kritisk tenkning. Kompetansemålene i læreplanen for faget beskriver kompetansen eleven skal ha etter endt opplæring på bestemte årstrinn.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet har aktiviteter som legger til rette for at elevene utvikler og viser egen kompetanse på varierte måter.

- ☐ Helt enig
- ☐ Delvis enig
- ☐ Delvis uenig
- ☐ Helt uenig
- ☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

3.8. Læremiddelet støtter elevenes og lærerens arbeid med underveisvurdering.

Se teksten i læreplanen for faget der underveisvurdering er beskrevet.

Eksempel på kjennetegn:

Læremiddelet

- legger til rette for at elevene forstår hva de skal lære, og hva som blir forventet av dem
- stiller spørsmål som inviterer elevene til å reflektere over egen læring og faglige utvikling
- legger til rette for arbeidsprosesser der elevene får vurdere egen kompetanse

☐ Helt enig

☐ Delvis enig

☐ Delvis uenig

☐ Helt uenig

☐ Ønsker ikke å svare/ikke aktuelt

Kommentar

Her kan du utdype svaret ditt hvis du ønsker.

Annet

Her kan du legge til eventuelle kommentarer eller oppsummere vurderingen din dersom du ønsker det.

Hvis flere har vært involvert i vurderingen du sender inn, vennligst oppgi hvem du gjennomfører vurderingen på vegne av. Dette kan for eksempel være «småbarnsavdelingen» eller «faggruppe norsk».